

TAUSTINFO

EESTI ALUSINFLATSIOONI AEGLUSTUMINE 2004. AASTAL

Rahapoliitika kavandamisel peetakse üheks oluliseks näitajaks alusinflatsiooni. Tehniliselt on tegemist inflatsioonindeksiga, millest on välja arvatud sellised komponendid nagu toit, alkohol, tubakas ja energia.

Põhjus ei ole ainult minevikukogemuses, mille järgi nende kaupade hinnad kalduvad olema väga heitlikud. Kui näiteks eratarbija korvi ühe olulise komponendi – toidu – hind tõuseb mingil aastal ebasoodsate ilmaolude tõttu, ei peeta seda heaks argumendiks rahapoliitika muutmiseks, kuna järgmisel aastal võivad ilmaolud taas soodsamaks muutuda. Samuti ei reageerita nafta- ja sellega seotud energiahinna ootamatule tõusule, kuna ühe riigi keskpangal polegi jõudu mõjutada oma poliitikaga naftahinda maailmaturgudel. Alkoholi ja tubakatoodete väljajätmine on seotud sellega, et aktsiisimaksud moodustavad suure osa nende hinnast ning nende hinnakasv on suures osas seotud valitsuse poolt rakendatava maksupoliitikaga. Nimetatud komponentidest "puhastatud" näitaja peegeldab paremini sisemaiseid hinnasurveid.

Eesti tarbijahindade keskmine tase moodustas 2003. aastal Eurostati andmetel ainult 52% euroala tasemest. Et kahe majandusruumi lõimumisel on hinnatasemete lähenemine paratamatu, on tarbijahindade kiirem kasv Eesti puhul ootuspärane. Üldlevinud arvamuse kohaselt võiks Eesti alusinflatsiooni näitaja ületada euroala oma 2–2,5 protsendipunkti. Ligikaudu viimased poolteist aastat on alusinflatsioon Eestis olnud aga euroala omaga võrdne või sellest madalam. 2004. aastal jäi euroala alusinflatsiooni kasvutempo varasemale tasemele, Eestis alanes see 2003. aasta 2,3%lt 1,3%le.

Huvitaval kombel jäi alusinflatsiooni aeglustumine 2004. aastal sarnasega hinnatasemega uutest Euroopa Liidu liikmesriikidest ainult Eesti ja Slovakkia eripäraks. Tšehhis, Lätis, Leedus, Ungaris ja Poolas näitas alusinflatsioon sel ajal kiirenemist (Leedus see väljendus küll rohkem inflatsioonitempo aeglustumise kujul; vt tabel a).

Eesti kui väikese ja avatud majanduse puhul võib kõik kaubad teatava määraga liigitada importkaupade-ga konkureerivate hulka. Alusinflatsiooni dünaamika näitab, et Eestis on mitmed kogu Euroopa Liidule

Tabel a. Alusinflatsiooni aastakasv uutes Euroopa Liidu liikmesriikides (%)

	2003	2004	01.05
Euroala	1,8	1,8	1,6
Tšehhi	0,6	1,9	1,3
Eesti	2,3	1,4	1,3
Läti	3,0	4,8	5,2
Leedu	-0,7	-0,3	1,4
Ungari	4,8	5,7	3,6
Poola	1,0	1,9	2,2
Slovakkia	7,0	5,9	4,3

omased hinnamuutused avaldunud teravamal kujul. Näiteks garderoobikaupade aastane hinnakasv, mis 2004. aastal aeglustus euroalal 0,2%ni, asendus Eestis hoopis hinnalangusega. Eesti alusinflatsiooni aeglustumist seletab ka mööbli ja kodusisustuse hinnalanguse jätkumine, mis jõudis 2004. aastal aasta arvestuses -0,7%ni, samas kui euroalal päädis see tendents hinnakasvu aeglustumisega 2003. aasta 1,3%lt 2004. aastal 0,8%le.

Kaupade hinnadünaamikast suurem mõju on aga teenuste hindadel. Tulenevalt keskmise tulutaseme erinevusest on teenuste nimistu ja osatähtsus alusinflatsiooni mõõtmise aluseks olevas ostukorvis Eesti väiksem kui euroalal keskmiselt. Seetõttu ei leia mitmed euroalal täheldatud teenuste hindade muutused Eesti alusinflatsiooni näitajas üldse kajastamist.

Euroalal jäid teenuste hindade kasvumäärad eelneva aasta tasemele, uutes liikmesriikides teenuste hindade kasv aga reeglina aeglustus. Eestis pidurdus teenuste hindade kasv 1,2 protsendipunkti võrra. Oluliseks oli siinjuures tervishoiu- ja haridusega seotud teenuste hinnakasvu aeglustumine ning side-teenuste odavnemine. Samuti on tähtis, et ligi 15% alusinflatsiooni mõõtmise aluseks olevasse ostukorvi kuuluvatest teenustest on tururegulatsiooni eesmärgil allutatud hinnakontrollile. Reguleeritud hindade tõuse oli 2004. aastal Eestis aga vähe.

Kokkuvõttes võib öelda, et Eesti 2004. aasta tavalult madal alusinflatsioon oli pigem ühe aasta eripära kui pikema perioodi nähtus.